

36067, VII B, 9

po br.

7/100



RUDOLF VRABL:

# VSTAJENJE

1900



ZALOŽIL J. GIONTINI v LJUBLJANI.

KATOLIŠKA TISKARNA V LJUBLJANI.



RU

V

E

RUDOLF VRABL:

---

# VSTAJENJE



1900

ZALOŽIL J. GIONTINI v LJUBLJANI.

KATOLIŠKA TISKARNA V LJUBLJANI.

038034539



# KAZALO.

---

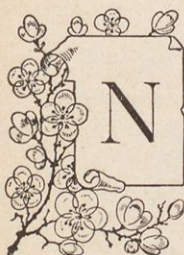
|                            | Stran |
|----------------------------|-------|
| Nada . . . . .             | 1     |
| Za sestro . . . . .        | 26    |
| Samo eno cvetko . . . . .  | 43    |
| Na usodnih potih . . . . . | 56    |







# Nada.



oč ...

Slavec je odpel in po milih spevih sladko zasnival v svojih pomladanskih čuvstvih.

Vélika uharica je skovikala od daleč svoj zoprni uhu, uhu ...

Na korinjskem gradu so legli k počitku.

Le Kazimir, mladi graščak, ki je prevzel nedavno po umrlem očetu posestvo, bedi še in pošilja bolestne vzdihne v novo oživelo naravo.

Dolgo že sloní ob visokem oknu in zré v daljo, v tihi, sanjavi gozd.

Žaloval je po rajnem očetu.

„Pozno je in čas je že, da zaspim tudi jaz“, deje tiho in hoče prižgati svetilko.

A čudno — kresilo mu noče dati ognja.

Trudi se na vso moč, a nikakor se mu ne posreči.

Razpravi se v temi ter leže na posteljo. Odene se s svilno odejo ter čaka, da bi zadremal.

Ura bije za uro.

Kazimir še vedno bedi.

Njegov duh je nemiren bolj in bolj in končno ga objame strah. V domišljiji zrè pred sabo čudna bitja, ki ga vabijo iz postelje, veleč mu, pojdi za nami! Trpeče bitje išče pri tebi rešitve. Ti edini moreš rešiti nesrečnika.

Kazimir upira oko pred sé, in duša se mu zmrači. Čudna slutnja ga izvabi iz postelje.

Obleče se zopet ter se nasloni ob mizo, stoječo tik postelje.

Zdaj mu zasveti luna skozi okno.

Njegov pogled mu zastane na azurnem nebeškem svodu.

Hipoma ugleda majhen, moder oblak, ki je bil preprežen z belimi progami.

Ta mu vzbuja toliko zanimanja, da pozabi na vse, kar mu je rodila prej domišljija.

Lahen pomladanski vetrič žene oblaček in stvarja iz njega čudovite podobe.

Zdaj se kaže kakor mogočen grad, zdaj kakor plemič stroge in resne zunanosti, naposled pa trpeč, beden mož.

„Kaj pač pomeni vse to“, si misli Kazimir, „Brez pomena to gotovo ni.“

„O, ti noč! Res marsikatera tajnost je zavita v tvoje naročje. Nešteto dejstvo se skriva za tvojo temno zaveso.“

Oblak se bliža nižavam, zato se mu zdi vedno večji in večji.

Kazimiru se zdi, da se nagiba proti gradu.

Opazuje ga še bolj, in vsa njegova pozornost zastaja na njem.

Kazimiru pride na um, naj gre na vrt, kjer je primernejši prostor, da opazuje zanimivo prikazen.

Napoti se na vrt.

Izpod na pol ozelenele jablane gleda na oblak, ki se polagoma bliža nižavam.

Zopet se izpremeni oblika. V bogati postelji ugleda starega, bledega gospoda, ki vzdihuje in dviga roke, kakor bolnik na smrtni postelji, ki se boji najvišje sodbe.

Črez nekaj časa obstane oblak nad gozdom, ki je oklepal ob vzhodni strani grajsko poslopje, in se potem polagoma izgubi v gozdnem zatišju.

Kazimir zre zamišljen za izgubljačo se prikaznijo, in strah mu lega na srce.

„Postelja, v njej bolnik, proseč milosti, bolnik, ki je bi podoben — ah, saj ni mogoče, ne, to se mi je le dozdevalo. — In vendar je bila ta podoba slična — da, enaka prizoru, ko je umiral moj oče“, premišlja Kazimir.



„Uhu, uhu“, zaskovika uharica v temnem gozdu.

Močan veter zabuči iz prej tihega, spavaljočega gozda.

Drevesa se upogibljejo, in strašno pokanje se sliši iz gozda, kakor bi se mogočnemu drevju lomilo košato vrhovje.

„O, strahovi grozoviti, besneči, vi me hočete ugrabiti, uničiti? Čemu pač besnite in razgrajate v temno noč?

Zakaj ste me izvabili semkaj?“

Po bliskovo steče ves prestrašen v grad in se zapre v svoje stanovanje.

Zunaj začuje šumenje in hrumenje, kakor bi se drvila mogočna reka mimo gradu s penečimi valovi. Vmes pa se sliši zamolkel, obupan glas:

„Čas vstajenja je tu, daj, da vstanem tudi jaz!“

„Uhu, uhu“, zakriči nočna ptica.

„Žalosten, neumeven mi je ta večer“, misli si Kazimir. „Sam ne vem, ali je vse resnica ali pa so bile le sanje.

Toda jaz sem oblečen, hodim po sobi, gledam skozi okno v nemirno noč, slišim pasje lajanje...

Pač bedim in resnično je vse, kar sem videl in slišal.“

Zopet gre k oknu.

Noč je bila še vedno jasna, a potihnil je hrup in šumenje.



Na gorenjem gozdnem obronku, kjer je navadno luna najbolj razsvetljevala tajno smrečje, tam je bilo danes temno, kakor še nikdar ob luninem svitu.

Kazimir se čudi temu tembolj, ker je sicer ob mesečini opazoval ta prostorček, ki je bil vedno tako prijazno razsvetljen, kakor bi hotela obhajati luna na tem kraju godove svojih spominov . . .

Tajna tema se dvigne nad drevje in splava kot črn oblak nad njim.

Pozorno pogleduje Kazimir nanj. — Oblak se obrača in izpreminja, toda ostaja nepremično na istem mestu.

Pokazal je zopet različne podobe.

Naposled pa obrne ono stran, v kateri je ugledal Kazimir poprej podobo svojega umirajočega očeta.

Oblakovo lice je bilo vprto naravnost v Kazimirovo okno.

Ko Kazimir natančneje opazuje te čudežne pojave, ki so ponavljali očetovo smrt, vzdihne žalostno proti oblaku skozi odprto okno:

„Če si duh umrlega očeta in iščeš ob meni rešitve, pridi — približaj se mi ter mi povej, kaj naj storim, če je pomoč sploh v mojih rokah, da te rešim trpljenja?

Saj kažeš po vsem, da iščeš mene, svojega sina, ki si ga tako iskreno ljubil, — in on tebe!

Zate sem bil za tvojega življenja pripravljen storiti vse, zato ti hočem sedaj tembolj pokazati sinovsko hvaležnost, kateri ostanem zvest do smrti.

Pridi torej, pridi, dragi oče, in razodeni sinu, česa želiš! Življenje dam za te, in to je vse, kar ti more ponuditi tvoj sin.

Ni me strah tvojega povratka! Zakaj bi se te bal? Saj si mi bil vedno dober, ljubezniv, skrben oče.

Dasi je samo tvoj duh, ki ga pošilja Najvišji med nas zemljane, da zadostiš Njegovi pravici, pridi, mudi se, zakaj dobro vem, da si poslan od Njega, sicer ne bi plul nad nami.

Bog hoče, da zadosti sin záte, kar si zamudil sam.

Pridi, pridi duh očetov!

Sin, tvoj zvesti sin te pričakuje v nekdanjem tvojem domu, iz katerega sva tolikrat gledala ob pozni uri gori, v višino neštetih svetov.“

Oblak se ne zgane. Stoji mirno, kakor bi poslušal Kazimirove besede.

Kazimir umolkne. Oblak pa splava ravno na vrt

Kazimir nadaljuje:

„Slišal si me, oče, zato pohitim na vrt, da se mi razodeneš.

Toda sam — tako pozno?

Ne, očeta me ni strah, a pokličem vendar slugo, da ne bom sam.“

Služabnik pride in gre s Kazimirom na vrt.

Oblaka ni nikjer več. Nad vrtno uto, od katere sta bila oddaljena Kazimir in sluga le nekaj korakov, je ležala tema, kakor poprej na smrekah. Vse drugo, dà, sleherni drač je obsevala lunina svetloba.

Kazimir se ozira na okrog. Črna otemnela uta ga opozorí na smreke, nad katerimi se je dvigala prej enaka tema, ki se je pa izpremenila pozneje v črn oblak.

„Sédiva tukaj pod jablano“, veli Kazimir slugi, „da vidiva, kaj bode!“

Ali vidiš, kaka tema odeva uto?“

„Nič, prav nič ne vidim, milostni gospod“, odgovori sluga.

Oba utihneta.

Tudi krog njiju je bilo vse tako praznično, tiho, da bi bil človek kmalu čul dihati ptice po drevju.

Kazimir zre nepremično na uto. Sluga pa zeva prav široko, ne meneč se za gospodove naklepe. Saj mu je bilo vse neznano.

Ura bije polnoči ...

Poslednji udarec je bil čudovito glasan.

Nato pribuči silen vihar tako, da se hoče polomiti in podreti vse drevje na vrtu. Zadaž za

uto se pa zasliši, kakor bi se drvila mogočna reka proti gradu in butala z valovi ob njegovo zidovje.

Sova zaskovika in uta zaškriplje, kakor bi se hotela podreti.

Zvezde ugasnejo in nebo zagrnejo temni oblaki. Za uto vstaja svetloba.

„Ali vidiš“, vpraša Kazimir slugo, „ali vidiš, kako se sveti ob senčnici?“

„Nič, milostivi gospod, prav nič ne vidim.“

„Tedaj tudi nisi ničesar slišal?“

„Ničesar!“

„Si li slišal, kako je skovikala sova?“

„Tudi tega nisem slišal.“

Kazimiru prihaja tesno pri srcu, vendar molči. Še ljubše mu je, da ne vé za to nihče drugi, kakor on sam.

Zdajci se zablesti uta, in svetloba obsije tudi pot do Kazimira. Strmé pričakuje Kazimir, kaj se prikaže.

Iz ute stopi mož, oblečen v belo obleko in z modrim plaščem črez ramo. Kazimir spozna podobo svojega očeta, ki ga je spominjala srečnega dne, ko se je poslavljal od poganskih zmot in se dal krstiti.

Edina razlika je bila ta, da je bil oče tisti dan vedrega, smehljajočega lica, dočim je danes otožen, resen.



Prikazen vzdigne roko in namigne s prstom kakor bi klicala Kazimira k sebi.

Gospodu pa pojema pogum, zato se tesno, oklene dremajočega sluge.

Prikazen ga kliče vdručič.

„Ali tudi sedaj nič ne vidiš?“

„Resnica je, milostivi gospod, da ne vidim ničesar.“

„Torej vidim vse to le sam! Res, oče hoče, da ne zve za njegov prihod nihče drugi kot sin“, si misli Kazimir, in pogum se mu oživlja v srcu. Bojazen, ki se mu je vzrodila nehote, ga je zopet zapustila.

Ravno hoče stopiti prikazni naproti, ko vzdigne ta tretjič roko. vabeč ga k sebi.

Kazimir ne premišlja več, temveč pristopi k vabeči prikazni, poklekne pred njo in reče:

„V tebi, o duh, gledam podobo svojega očeta! Če si res njegov duh, stori, kakor sem ti velel prej, ko sem te klical in vabil poln ljubezni do tebe, da mi poveš, kaj naj storim, da zadostim najvišji pravici!“

Prikazen povzdigne mogočni glas in jame govoriti zamolklo:

„Ljubi moj sin! Če si res pripravljen pomagati svojemu očetu, slušaj njegovo prošnjo, slušaj glas duha svojega očeta, ki te je tako ljubil!“



Znano ti je, da sem daroval nekdanj krivemu bogu Triglavu in da je zasijalo pozneje v temno življenje ono solnce, ono jasno, žareče solnce, ki mi je odprlo pot tja v sveto, večno življenje, kjer izgublja vsaka tema, vsaka zmota svojo moč.

V spomin na tisti srečni dogodek me pošilja danes Vsemogočni ravno takega pred te, da si pri tebi poiščem rešitve, ker sem ravno kot tak izvršil čin, ki vpije za mano, da ne morem v obljubljeni raj.

Čuj torej!

Ti in tvoja sestra Nada sta bila krščena že ob rojstvu, ker je želela tako vajina mati, ki je bila tudi kristjana.

Čez nekaj let pregovori tudi mene, da se dam krstiti.

Za ta velepomembni čas sem se že dolgo in dolgo pripravljaj.

Napočil je dan mojega krsta.

Ta dan mi je bil svet, kakor še noben poprej.

Bela obleka mi je bila znamenje čistosti, modra pa upanja v boljšo, večno bodočnost.

Tisti dan sem sklenil biti prav strog z vsakim, ki bi v moji hiši kršil božjo zapoved.

Vse se je veselilo z menoj. Še ti, ki si bil majhen deček, si se veselil tega praznika.

Le Nade, tvoje sestre ni bilo blizu. Sploh se je poslednje dni vedno bolj odtegovala moji družbi.

Ko poprašujem ta dan po njej, pové mi sluga, da je Nada v svoji sobi in da moli tam. Vesel sem bil tega in sklenil sem jo posetiti takoj.

A ko stopim v njeno sobo, jo najdem klečečo pred bogom Triglavom, in ob njej je molil tudi poganski duhovnik.

Razsrjen jo zgrabim, prekolnem in izpodim iz hiše, veleč ji, da mi ne sme priti nikdar več pred obličje.

In odšla je s poganskim duhovnikom daleč od tod in ni je bilo več.

Tako sem jo pognal še dalje v pogubo. Moja dolžnost bi bila, z dobrim vzgledom uplivati nanjo ter ji pomagati iz pogube nazaj v pravo življenje. A prenaglil sem se.

Zato tako trpim v onem kraju, kjer vzdihujejo nešteti in stremé po rešitvi. Ko bi me ne bila zadela kap, povedal bi ti bil to pred smrtjo.

Ker me je pa prehitela smrt, zato prihajam nazaj.

Poslušaj tedaj, ljubi sin, poslušaj, da izveš, kako me lahko rešiš!

Vzemi spominsko svetinjo, ki kaže Njegovo vstajenje, in pojdi tja proti izviru Savice. Daleč od tega slapa stoji viteški grad, kjer najdeš sestro Nado.

Prigovarjaj ji in prosi jo, naj gre s teboj domov, da bo s teboj častila tu pravega Boga.

Če je ne moreš pregovoriti in preprositi, vzemi svetinjo in ji jo pokaži. Svetinja ima čudno moč,

V tistem trenutku bo stopila za teboj. Tedaj ji šele povej, da sva mati in jaz že v večnosti. Ne smeš ji pa povedati, da sem prišel z onega sveta, zakaj to se zgodi vse šele ob pravem času.

Sedaj vedi to samo ti, ker hoče tako Oni, ki me je poslal k tebi.

Idi torej in ne mudi se!“

Duh izgine za uto, in svetloba premine. Lahen pomladanski vetrič razprši temne oblake, ki so preprezali nebo. Zjasni se.

Kazimir pa zre žalosten tja, kjer je izginil očetov duh.

Ura je odbila že eno, ko je vzbudil Kazimir slugo, da sta odšla v grad. Slugi je bilo vse neznano. Ni videl, ne slišal ničesar, tudi takrat ne, ko je govoril duh.

Kazimir se zapre v prostorno sobano ter premišljuje ondi usodo svojega očeta in sestre Nade; vedno jo je pogrešal, a izvedel je še le danes, kje in kaj je.

Še pred solnčnim vzhodom hoče oditi od doma, da tem hitreje ustreže očetovi prošnji. V tem, ko se pripravlja na pot, mu stopa očetov duh zopet pred oči. Zdi se mu, da stoji za njim sestra Nada, vsa skesana in objokana, obsojajoča prejšnje življenje, in si želi, iznova prijateljstvo

skleniti s tistim plemenitim življenjem, ki se mu je bila odtujila že davno.

V grajski kapeli zazvoni zdravo Marijo.

Kazimir opravi jutranjo molitev in se napoti na daljno pot, ne da bi povedal komu, kam gre.

Tako potuje že dolgo brez pravega počitka. Ko ga je prehitela noč, je legel v gozdu na mehko mahovje.

Poslednje jutro, ko je ravno bežala noč pred zlatožarnim solncem, dospe do slapa Savice.

Ondi je postal nekaj časa na bregu nasproti slapu, in čarovna divota ga objame ob tako veličastni, tako slikoviti podobi.

„Nikdar se te ne bi nagledal, ti biser vseh lepot moje mile domovine“, deje sam pri sebi in odide po skalovju dalje.

Kmalu pride do ozke soteske, ki vodi proti gradu. A pot tu ni bila uglajena. Strme skale so stale na obeh straneh, in med njimi se je vil potček, ki se je skrival pod votlo skalovje in zopet se porodivši privrel kot Savica na dan.

Čimdelj je hodil Kazimir, tembolj pusta, divja okolica mu je zagrajala obzorje.

Golo, strmo, temnosivo skalovje ga pozdravlja. Nobene zelenjadi ne vidi, sploh ne primerneга prostora, kjer bi mogla rasti trava ali cvesti cvetica sedaj, ko diha spomlad vstajajoči naravi prve pozdrave.



Le semintje toži kako pritlikavo drevo osamelosti obstanek.

Naposled mu izgine še to in tako potuje med golim, mrtvim skalovjem. Čez malo časa se vsede na skalo ob vodici, da se malo počije.

Kako je bilo tukaj vse tiho! Ne enega ptičjega glasu ni slišati. Edino potokovo žuborenje mu šumlja na uho v tem zapuščenem kraju. Kazimir bi kmalu zadremal od dolge naporne hoje, ko ga ne bi predramili iz zamišljenosti glasovi mogočnega orla, ki se oglašča visoko nad njim in plava črez strme bregove za urnim plenom. Zopet vstane in gre dalje.

Zdajci pride do izvira vodice. Iz neznatne razpokline naznanja biserna nitka svoje rojstvo. Ob njej so rastla zelišča, in bele cvetke so se klanjale novorojenemu virčku.

Kazimiru je bilo lažje pri srcu, ker je našel zopet nekaj pojavov pomladanskega žitja.

A ne samo to.

Ne daleč od tod ugleda visok, v zelenje ogrnjen grad z štirimi stolpi, okrog in okrog pa veličasten vrt.

Grad so obdajale od treh strani strme pečine in videti je bilo, kakor bi bilo tu konec sveta . . .

Skalovje je bilo visoko, kakor bi se dotikalo neba.

Pred vrtom se je prostiralo tiho jezero, ki je zabranjevalo vsakomur pot v grad. Če bi je hotel tujec preplavati, bi utonil v njem. Istotako se je izgubil v njem vsak tuji čoln. Onkraj jezera pred gradom je bil priklenjen grajski čoln.

Vse to je gledal Kazimir od daleč.

Urno pospeši korake.

Solnce je pravkar uprlo prve žarke v mogočne sive stolpe in jih nebeško obsevalo, ko se ustavi Kazimir pod košato vrbo, ki je ob jezeru pripogibala veje k tlom tako, da ga je skrila slehernemu očesu, ki bi ga opazovalo z gradu.

„Kako pridem sedaj tja“, si misli, „ko nimam najmanjšega pripomočka za to? Plavati ne znam.“

V tem pa ugleda na vrbi visečo tablo z napisom:

„Vsak utone v tem jezeru, kdor je hoče preplavati ali pa prepluti s čolnom, v katerem še vitez ni sedel.“

„Kako naj torej pridem tja?“

In obupno zre Kazimir na ono stran.

Kar pride iz gradu mož s trnkom v roki. Bil je grajski ribič.

Kakor bi vedel, da ga na drugi strani jezera čaka nekdo, odpluje s čolnom naravnost proti Kazimiru.

Kazimir je bil tega kaj vesel in hitro premišljuje, kako bi pregovoril ribiča, da ga prepelje v grad.

„Varati ga nočem“, dé polglasno. „Najbolje je še, če mu povem, kdo sem in koga iščem. Če pozna Nado, mu rečem, da jo hočem videti po dolgem času zopet enkrat in govoriti ž njo. Mislim, da mi potem ugodi prošnji.“

Ribič privesla do obrežja. Močno se začudi, ko ugleda Kazimira v viteški opravi.

„Kaj delate tukaj in česa želite? Ako prihajate kot gost k današnji svatbi, sporočim to vitezu in če mi ukaže iti po vas, vas povedem v grad!“

„Nisem prišel gostovat k vam“, odvrne Kazimir, „in o svatbi ne vem ničesar. Povej mi le, če biva v tem gradu Nada?“

„Čemu se pa zanimate zanjo?“ se začudi ribič.

„To izveš pozneje, povem ti le, da sem njen brat in moram govoriti danes ž njo.“

Ribič se ves zavzet globoko prikloni Kazimiru.

„Pozdravljen, vitez Kazimir, brat nje, ki bo danes prisegla zvestobo mogočnim bogovom ter se poročila s slavnim našim vitezom Radosavom. Vem, da se bode razradostil Radosav, ko spozna v vas brata svoje ljubljene neveste. Zato pa vas povedem kar brez dovoljenja v grad k vitezu in vaši sestri.“

Že ta podobnost na obrazu mi priča, da me ne varate, da ste res brat današnje slavljenke.“

Kazimir obledi in ostrmi, ko čuje, kar mu je povedal ribič, da hoče priseči krivemu bogu in se poročiti z vitezom Radosavom.

Kakor kip stoji naslonjen na vrbo, vrti se mu pred očmi in zdi se mu, da se vse pogreza okrog njega.

Ribič priskoči k njemu in ga prestreže ter s težavo spravi v čoln.

Tako odrineta proti gradu.

Predno stopita iz čolna, odleže Kazimiru, da se zopet popolnoma zavé.

Ribič hoče steči naglo, da naznani Radosavu Kazimirjev prihod.

A Kazimir ga ustavi, češ, da ne išče viteza, ampak svoje sestre Nade.

Za gradom zabučé trobente.

Kazimir povpraša ribiča ves preplašen, kaj to pomeni.

„Sedaj se bode vršila prisega!“

Te besede tako pretresejo Kazimira, da hipno obnemore, vendar gre dalje proti gradu.

Prav pod gradom pa obnemore in se zgrudi pred železna grajska vrata.

Dasi je bil junaškega srca, ga je vendar ta pretresljiva vest premagala.

Ribič hoče poklicati na pomoč, a spomnil se je, da ne sme pod smrtno kaznijo motiti več zbrane grajske množice.



Zato ostane sam pri Kazimiru in čaka, da mu odleže.

Iz gradu zadoni petje viteškega zbora, ki spremlja nevesto Nado v Triglavovo svetišče, da mu priseže tam večno zvestobo.

Prvi gre vitez Radosav, nesoč na zlati ploščici svetinje svojih pradedov. Vsak vitez mu je namreč moral, ko je prisegel Triglavu, dati v dar svetinjo, na kateri je bilo vrezano njegovo ime.

Vitezi so prisegali v tridesetem letu svoje dobe, ženske, njih soproge, pa na poročni dan. Zlata ploščica s svetinjami se je položila na ta dan na oltar pred boga, v spomin na viteze, ki so prisegali na tem mestu.

Za Radosavom gredó trije plemiči z ostrimi meči, naznanjajoč s tem smrt vsakomur, ki se izneveri svoji prisegi.

Koj za temi se prikaže Nada, nesoča v roki šopek iz triglavskih rož, da ga položi pred kip boga Triglava.

Ob straneh jo spremljata dve devici.

Prva nese na škrlatni blazinici venec, s katerim bo Nada venčana ob prisegi, druga pa drži knjigo, da ji bo čital Radosav iz nje prisego.

Za Nado nesejo mladi služabniki belo jagnje, da je zakoljejo pred prisego in darujejo Triglavu.

Šele za temi se pomika knežji sprevod ter prepeva slavo velikemu bogu.

Nada stopi pred žrtvenik.

Duhovnik, ki je bil odvedel Nado iz rodnega gradu, daruje mogočnemu Triglavu belo jagnje, proseč ga, naj varuje slavljenko in naj jo ščiti z močno roko vseh nezgod, vse toge. Visoko so plamteli plameni z marmornega žrtvenika proti bronastemu kipu, in veličastno petje je odmevalo po širnem svetišču.

Radoslav pravkar povzdigne roko in čita z mogočnim viteškim glasom:

„Prisezi torej, Nada, velikemu bogu, ki ga častimo in ki so ga slavili že tudi naši slavni dedi!“

„Nada, sestra moja, stoj!“ zakriči Kazimir, ki je med tem že zbral svoje moči in v naglici prihitel v svetišče ter z nenadnim vzklikom presenetil osuplo množico in še sosebno Radosava, da mu je beseda kar zastala. Vsi zró v prišleca in ostrmé.

Nada se obrne proti Kazimiru vsa preplašena in ga spozna, ker je bil podoben očetu. Hoče izpregovoriti, pa ne more. Preveč se je bila prestrašila njegovega glasu.

Radosav srdit zre predrzneža, ki si upa motiti svečanost.

Kazimir pa pristopi k žrtveniku, upre pogled v Nado ter ji tožno, slovesno govori:

„Daleč od tod se dviga grad.

V tistem gradu je prisegal tvoj oče svetemu, večnemu Bogu; v tistem gradu sta bili očiščeni tudi najini duši pod prisego, da ostaneta na veke Njega, ki v resnici čuje nad nami.

Danes pa prisegaš zopet, a prisegaš maliku, ki stoji sicer pred tabo, a ne čuje, ne vé ničesar, ker je le bronasta soha.

Nada, Nada!

Vrni se z mano v blaženi dom, ki ga čuva blagoslov večnega Očeta, idi iz kraja, ki ga krije tema Njegovega prokletstva!“

Začuvši te besede, potegnejo Radosav in vitežko spremstvo orjaške meče, da bi posekali drzneža, ki skruni njih svetinje.

Toda Nada stopi prednje, naj stojé, in se obrne h Kazimiru.

„Moj sklep je trden. Tu ostanem, zvesta bogu, ki ga črtiš ti. Ti pa se vrni na dom in časti svojega. Nikdar me ne boš videl več pod rodnim krovom.

Glej, že se mi blesti krona na glavi. Moj dom je tu, za drugega nimam srca!“

„Nado je proklel rodni oče“, oglesi se še Radosav, ki ga je srdito zrl. „proklel in izgnal jo je iz hiše, iz domovine. Pri nas je našla zavetje, našla je drugi dom. Nada je moja nevesta, in zato idi, ne moti nas pri svečanosti!“

„Sam ne ostavim tega kraja, dokler mi ne obljudi Nada, da se odpové vašim zmotam in se vrne domov!“

Razsrjen zagrabi Radosav za meč.

„Pri Perunu mi, kakor izpregovoriš še žaljivo besedo o mogočnih bogovih in razžališ našo viteško čast, zabodem ti meč v srce!“

A že je tudi Kazimir potegnil ostro orožje.

„Nada, Nada! Želja tvojega očeta in matere je bila, da se vrneš. Toda ti ne slušaš želje ubogega očeta, ki se je stokrat in stokrat pokesal, da ti je zaprl rodni dom, tebe ne ganejo solze ljubeče matere, katera se je solzila še na smrtni postelji za hčer, da bi se vrnila kdaj nazaj tja, kjer bi jo ogrevali živi spomini matrne ljubezni. Nada, Nada!“

Razjarjeni vitezi navalé na Kazimira, ki si upa vpričo njih tako govoriti. Toda on je tudi znal sukati orožje, in mnog vitez je okusil njegovo moč. Zato ga napade še Radosav, kojega je zadrževala Nada.

Meči so rožljali in se kresali ob jeklene oklepe. Dolgo se brani Kazimir, toda težki dušni boj je uplival na telesne moči, zato skoraj obnemore.

„Nada, Nada!“

„Zaman!“

Tedaj pa vrže težki meč iz rok, razpne železni oklep in potegne svetinjo, ki jo je imel pod njim.



„To je znamenje našega dvoboja!“

In svetinja se zasveti in zablesti kakor močno žarno solnce. Grad se stresa. Nebo pa se zmrači, da sijajo le čarni žarki prekrasne svetinje. Maliki popadajo s krasnih žrtvenikov, kot bi hoteli tudi oni izkazati čast vesoljnemu Bogu.

Navzoči hipno obnemorejo in se strahoma zgrudijo na kolena.

Kazimir pa ugleda pred sabo očeta, kakršen se mu je bil prikazal na vrtu. Le lice mu je bilo vedrejšo jasnejše, in izginil mu je z obraza tožni, bolesten izraz toge in trpljenja.

„Kmalu zadostim tvojemu povelju, dragi oče, zato počivaj mirno in daj ti strogi Sodnik zelenega pokoja!“

„Povrni ti Bog, ljubi sin, ker toliko storiš za trpečega očeta! Sedaj pa hiti iz tega kraja, kraja zmote in hiti domov, da prideš o pravem času. Zakaj svetinja bo ob moč, ko vstane Oni, ki je dal življenje za svoje izgubljene otroke!“

Duh izgine in le tajna svetloba se širi in širi ter se izgubi v daljavi.

Kazimir pa stopi pred Nado, ki je kakor v snu klečala zamišljena, ter ji pokaže svetinjo, ki je blestela in žarela kot čarobna svetilka. In nje čudoviti, čarobni žarki so jo z neznano svetlobo izvabili, da je kakor v sanjah nehoté šla za bratom.

Nihče se ni upal jima braniti.

Tako je preplul Kazimir tajno jezero in hitela sta iz nesrečnega kraja.

Neznana noč razgrne bajna krila črez zaspano naravo, toda čarobna svetinja razsvetljuje divjo pokrajino, da je svetlo, kakor podnevi. Navda ju s čudno močjo, da niti ne čutita utrujenosti in hitita kakor na krilih proti domačemu gradu.

Ravno je zahajalo žarno solnce, ko despeta domov.

Ubrano zvonjenje se je razlegalo iz grajske cerkvice, in od strmih bregov so odmevali mogočni glasovi trobent ter naznanjali Vstajenje Gospodovo.

Čudovito zablesti svetinja, ko stopi Kazimir z Nado pred preprosti oltar, nad katerim je stal med pomladnim cvetjem in zelenjem On, ki je premagal temo in pokazal luč v večno življenje.

Stari grajski duhovnik, Nadin učenik, stopi v cerkev; spremlja ga pobožna množica ter prepeva slavo Odrešeniku. Pred oltarjem zagledajo Kazimira in njegovo sestro, in čudoviti svit čarne svetinje jih navda s svetim strahom, da popadajo na kolena in molijo mogočnega Odrešenika.

Častitljivi sivi duhovnik pa stopi pred oltar in zapoje slovesno Alelujo. Vstal je Odrešenik ter razdrobil smrtne okove.

In svetinja hitro zažari in ugasne, in mila svetloba se razlije po tistem svetišču.

Nada se šele sedaj predrami iz čudovitega zamaknjenja in se zavé, kje je.

V svetlobi ob oltarju pa se zopet prikaže očetov duh. Obraz mu je jasen in obseva ga tajna miloba.

Videla sta ga le njegova otroka, ki sta še vedno stala ob oltarju.

Nada se prestraši ter se zgrudi na kolena.

„Povrni ti Bog, ljubi sin“, izpregovori duh, „povrni ti, kar si žrtvoval, da rešiš očeta. Naj ti poplača sinovsko ljubav ter naj te ščiti povsod!

Ti pa, Nada, otrok moj, oprosti mi mojo zmoto, da dobi moj duh po tolikem neznanem trpljenju vendar že zaželeni pokoj!

Vstani, kakor vstaja Oni, ki je dal življenje za zapeljane svoje otroke, Oni, ki je edini pravi, vesoljni Bog!“

In duh izgine. Le svetel oblaček se dviga še na kraju, kjer je stal oče in se širi in širi in končno izgubi v neznani daljavi. Po svetišču pa zadehti prijetna vonjava, kot bi cvelo sto in sto cvetic ...

Ko začuje Nada prošnje svojega očeta, ki je prišel iz onega sveta zaradi nje, da jo privede zopet na pravo pot, povzdigne roke proti nebesom in radostna vzklikne:

„Odprite se nebesa in čujte sveto prisego zapuščene Nade, ki dviga proti vam glas skesa-

nega srca ter vas prosi, da jo sprejmete zopet v družbo izvoljenih!

Ti neskončno usmiljeno bitje, Ti Bog, Ti pravi kralj nebes in zemlje, čegar moč obseva sleherno stvar nad nami in po vesoljnem svetu, Tebi izročam danes svojo dušo, ki bodi Tvoja, Tvoja na veke!

Nada hoče k Tebi. — Njena duša hoče biti Tvoja nevesta! — O Bog, vzprejmi jo, vzprejmi — poroči jo na veke — na veke . . .“

Zbor v cerkvi je pokleknil, trobente so zabučale, zvonovi so tožno zabrnili in spremljali Nado pred prestol Najvišjega . . .

Na Radosava je naredila čudovita svetinja in pa Nadino izpreobrnjenje, o katerem je zvedel kmalu na to, tak vtis, da je zapustil svoj grad in tudi poganske bogove, ter vstopil v tihi samostan.

Grad pa je sčasoma razpadel, da ni po njem nikakega sledu.







## Za sestro.



akaj ste danes takó tiho, mati?“ vpraša Zdenko, ki je sedel pod cvetočo črešnjo poleg nje.

„Vi jokate, mati? Oh zakaj? Saj se nam godi tako dobro! Kmalu pridejo iz sejma oče. Ali se ne veselite tega? Oče naju imajo takó radi. Nikdar ne pridejo domov, da nama ne bi prinesli česa s sabo.“

„Da, ljubi moj Zdenko“, vzdihne mati, „res je, da naju oče ljubijo in skrbé za naju bolj kot zase. Prepričana sem, da bi raje sami trpeli uboštvo, samo da bi ustregli nama.“

Ko bi le bilo povsod takó, kakor je pri nas! Ko bi delali vsi takó, kakor naš oče, ko bi vračali drugi ljubezen za očetovsko ljubezen takó, kot se godi to pri nas, potem bi bilo dobro na svetu.

A ti ne veš, sinko moj, koliko trpiva z očetom. Nikdar ti nisem povedala jaz, nikdar ti niso nič pravili oče.

Sama sva si tožila drug drugemu. Nisi me videl še, da bi se ti nasmejala. Rada sem ti pripovedovala, kar te je zanimalo, a tega nisi čul še, kar ti hočem povedati danes. Rada sem ti pripovedovala pravljice, a srce mi je bilo žalostno, nesrečno.

Ti si še ležal v zibelki in bili smo te veseli in smo te radi imeli. Kar nenadoma zboliš. Pomagalo ni nobeno zdravilo. Bledel si bolj in bolj, in strahoma smo pričakovali, da zdaj pa zdaj premineš.

Tihega večera sva bili s tvojo sestro Marinko sami doma. . .“

„Kaj, sestro sem imel?“ se začudi Zdenko.  
„A kje je Marinka sedaj?“

„Le poslušaj, sinek ljubi, kmalu izveš vse.

Tisti večer očeta ni bilo domov. Imeli so opravka v mestu. Ti pa si vzdihal v smrtni bolesti, in z Marinko sva jokali ob tvoji zibeli.

Uboga Marinka, kako je jokala! Držala je svečo, da jo prižge o tvoji poslednji uri.

Umiral si že skoro. Pogledoval si naju tako milo, in ustnice so se ti odpirale počasi, kot bi nama hotel reči zadnji pozdrav.

Ta hip pa potrka nekdo na okno.

Marinka priskoči, da vidi, kdo je.

Zunaj je stal star berač in se opiral ob grčavo palico.

„Če imate kaj usmiljenja, vzprejmite me v hišo“, poprosi ubožec ter pogleda skozi okno.

Radi sva mu odprli, in starček je vstopil v sobo.

„Kaj se pa godi pri vas,“ povpraša me, ko vidi, da sva z Marinko vsi objokani, „kaj, da vam gospoduje žalost v hiši? Otrok vam umira? Z jokom ga ne bosta ozdravili. Tu je treba žrtve, da, žrtve! In če poznate to, vam rešim otroka.“

„Vse storiva, ko bi le kaj pomagalo“, vzklikneva z Marinko.

„Vse je preveč“, odgovori berač, „saj se vam bode še nekoliko zdelo mnogo.“

Ljudje le vedno obetajo veliko, vse, a kaj neznatno je ono, kar dadó, da ne bi žalovali potem. Ne živite v trenutkih, ampak v večnosti!“

Nato odloži palico v kot k peči ter se skloni nad zibelko. Ljubko te pogleda ter vzame iz nedrija drobno steklenko in jo odmaši ter ti jo položi na prsi.

Prijeten vonj zadije po sobi. Ti pa si se vzbudil. Bledica ti gine z lic in dihal si počasi, krepko.

Berač pa zopet spravi steklenico ter sede k peči rekoč:

„Bolezen je zbežala!“

O, kaka radost, kaka sreča! In poprašam berača, kaj naj mu dam za plačilo, ker mi je ozdravil dete. Starček pa odgovori skrivnostno, da izvem to jutri na vse zgođaj, predno odstopi luna solncu vlado časa.

„Torej pred solnčnim vzhodom, sicer bo prepozno! Gorje ti pa, če zaspiš dan!“ odvrne mi slovesno.

Legla sem oblečena na postelj, da ne bi pozabila izvršiti beračevega ukaza. Toda bila sem trudna, ker sem prečula toliko noči ob tvoji postelji, zato zadremļjem.

Ko se prebudim, je bilo solnce že visoko na nebu. Urno pohitim iz sobe, da povprašam berača za plačilo.

A ni ga bilo več. Na klopi pa je ležal listek:

„Ker nisi storila, kar sem ti velel, in se niti spanja nisi mogla ubraniti za otrokovo zdravje, zato sem ti odvedel hčer, ki jo more rešiti le bratovska ljubezen!“

In ozrem se na Marinkino posteljo. Postelja je bila — prazna.

Tedaj sem menila, da mi popokajo vse žile od žalosti in bridkosti. Koj nato pridejo oče domov, in jaz jim povem, kaj se je zgodilo strašnega.

Očetu je bilo kakor meni. Nikjer več nisva dobila utehe, nikdar več nisva bila vesela. Žalost je zavladala v naši hiši.“



„Uboga Marinka, kako se mi smiliš!“ vzklikne Zdenko in objame mater.

„Mati, ko bodem večji, bom šel po svetu in najti jo moram. Ali je bila Marinka mnogo večja kot jaz?“

„Takrat je še-le štela dvanajst let!“

„Nič ne žalujte, mati, Marinka pride nazaj, in živeli bomo zopet srečni in veseli.“

„Daj Bog, da bi bilo tako“, odvrne mati in odide v kuhinjo.

Zdenko je ostal sam na vrtu ter je ugibal in ugibal, kako bi rešil sestrico.

Toda kam naj gre otrok, kojemu je še-le deset let!

Bučele so odbrenčale s cvetoče črešnje in se vrnile v polni panj, ptiči so žvrgoleli v slovo zahajajočemu solncu, pastirji so vriskali in piskali na piščali ter gnali čredo proti domu.

Zdenko vstane izpod drevesa in hoče k materi.

Kar nekaj zašumi nad njim in na črešnji se zaziblje veja.

Deček pogleda kvišku in zazre belo golobico.

„Golobičica, ljubka golobičica, kako bi te imel rad,“ vzklikne Zdenko. „Ne glej tako tožno name! Poleti sem k meni! Ne bode ti žal. Skrbel bom za te, da boš imela vsega dovolj. Saj ti dam prostosti, kakršne si želiš. Saj ti dam prostosti. In ko se naveličaš svetovnega hrupa, tedaj lahko

priletiš zopet k meni v dom, ki ti bo vselej odprt. Samo moja bodi, golobičica. O, kako bi te ljubil jaz! — Pridi torej, pridi, golobičica nedolžna, poleti k meni!

Glej, roke širim k tebi, usliši me in pridi. Verjemi mi, da dobiš v meni odkritosrčnega prijatelja.

Ali nočeš biti moja, ljuba golobičica? Meniš, da te pričakuje kdo tako z odprtim srcem? Povem ti, ptica bela, da je več vredno, če najdeš zvesto srce, kakor vsa prostost, ki jo uživaš na svetu. Vidiš, ljuba moja golobica, prostost bo minila, ljubezen pa ne.

Tako so mi večkrat govorili mati, ko sem si želel več prostosti in sem hrepenel v družbo veselih tovarišev. Ker vem, da mi hočejo mati le dobro, kakor nihče drugi, zato jih slušam.

In če me vse zapusti, zvesto materino srce me gotovo ne zapusti.

Prav tako, kakor ljubim mater, ljubil bi tebe, golobica zala!

Če pa nočeš, poleti, kamor te veseli!“

Zdenko hoče oditi.

Golobica mu pa zleti prav nad glavo.

Zdenko jo hoče ujeti, a je ne doseže.

Golobica zleti, a sede kmalu.

Zdenko steče za njo, a ona sprhuta dalje in zopet sede.

Oddaljila sta se že daleč od doma, a Zdenko ne opazi tega.

Noč je bila jasna, ko ga je privedla golobica do temnega gozda, o katerem so pripovedovali ljudje, da se godé ondi čuda in da ne pride nihče več iz njega, kdor je zašel vanj. Ljudje, ki so imeli kdaj opravka v tem gozdu, so ostajali le bolj pri kraju, da se niso izgubili v njem. Nihče se ni upal preveč oddaljiti od gozdnega obronka tako, da ne bi več videl zelenih trat, ki so se širile ob bujnem gozdu.

V temnem gozdu izgine golobica in še-le sedaj se zave Zdenko, da se je oddaljil od doma.

A v tem trenutku, ko ga obide ta zavest, navdahne ga nekaj čudovitega, in v srcu mu zagori ljubezen do sestre Marinke, da pozabi na vse drugo. Sam stoji v skrivnostnem gozdu, krog njega pa sniva gozdna tihoča.

„Marinka, Marinka, zdi se mi, da te najdem nekje v tem gozdu“, kliče Zdenko na tihem. „Nič me ne straši v tej samoti, saj bivaš ti tukaj. Srce mi veli tako, da si skrita tu notri v gozdu.

Mati so mi povedali, da te reši le bratovska ljubezen.

O, golobica, kje si sedaj? Pridi zopet in povej mi, kje biva moja Marinka?

Vse bi storil, samo da jo privedem zopet domov. In če bi ne vem kaj zahteval kdo od mene, vse, vse bi prebil za Marinko, ljubo sestro mojo.“

Zdaj ugleda Zdenko v daljavi luč. Videti je bilo, kakor bi si kdo zakuril, in krasno petje zadoni po tihem gozdu.

Zdenka miče bližje, a ne upa si. „Bog vé, kaj je ondi“, si misli ter se vsede pod visoko votlo drevo in zre proti ognju.

A bil je predaleč, da bi mogel kaj razložiti.

„Kjer se prepeva, tam se mi pač ni bati ničesar“, misli si ter stopa lahno proti ognju.

Ko pride nekoliko bližje, postoji in posluša.

Petje se mu zdi še veliko lepše kot poprej, in vmes so se slišali glasovi harfe.

Res veličasten je bil ta spev. Nikdar v življenju ni še čul Zdenko tako čarobnih melodij, ki bi tako pretresle človeško dušo, kakor ti glasovi.

Zdenko stopi tiho naprej. Kmalu se zopet ustavi. Bil je že skoro pri ognju.

Tedaj pa zapazi krasne deklice, ki so plesale okrog ognja ter prepevale. Jedna je sedela pri ognju in igrala na harfo.

Toda ta ogenj je bil kaj čuden. Nikjer ni bilo nič goriva in plamen je švigal kakor iz zemlje.

Zdenko se vsede pod grm in občuduje vse to.

Mirno sedi v suhem listju, vendar ne vztrpi dolgo tako.



Vstane zopet in zakliče:

„O, kako ste ve zale, deklice!“

V tem hipu pa izpreminejo deklice, in ogenj ugasne. Ostalo ni niti najmanjše žrjavice, vse je zopet temno.

Zdenka pa obide strah, in ves se trese.

Kar mu nekdo potrka na ramo.

Zdenko se prestrašen ozre in ugleda berača, ki stoji za njim, opirajoč se na palico, ter drži v roki majhno svetilnico.

„Ne boj se me, deček“, veli berač, „nič žalega ti ne storim! Vem, kdo si in da iščeš svoje sestre Marinke.“

„Da, dragi starček“, vzklikne Zdenko, „Marinko bi rad našel! Ali veste mogoče vi, kje mi prebiva ljuba sestrice?“

„Če storiš iz ljubezni do sestre vse, kar ti velim in porečem, tedaj ti povem, kje prebiva.“

„Ne grem prej od tod“, odvrne deček, „dokler je ne najdem. Rešiti jo hočem in jo povesti domov k žalujoči materi.“

„To ne bo tako lahko, drago dete moje“, nadaljuje berač. „Toda, ker si pripravljen rešiti Marinko, ti povem vse, da ti bode jasno, zakaj ste jo izgubili.“

Berač sede na star obrasel parobek ter jame pripovedovati:

„Hudi časi so bili zame, ko sem moral hoditi od hiše do hiše ter prositi grižljaja kruha. Nekega dne pridem mimo tega gozda. Kar se zmislím, naj naberem gob v torbo. In res. Stopim v gozd. Ko nekaj časa hodim okrog in preobračam listje in suho dračje, zaidem tako daleč, da nisem več znal iz gošče. Dolgo hodim in blodim po gozdu, a zaman. To me je utrudilo tako, da sem se komaj premikal. Zato se vležem, da se odpočijem nekoliko.

Nesreča pa je hotela, da sem se vlegel ravno na tisti kraj, kjer so rajale vile svoje veselice. Ko ne bi bil na tistem kraju, bi me bile pustile, kot so tebe. Kdor pa stopi na prostor, ki ga imajo one za raj, tega strašno kaznujejo. Tudi nad mano so se neusmiljeno maščevale. Oslepile so me na levem očesu, oglušile so mi uho ter mi ohromile noge. Potem pa so mi velele, da bom vedno blodil po gozdu brez miru in moral izvrševati njih ukaze, dokler jim ne privedem dobre, zveste deklice, ki bi v njihovem gradu služila in jim stregla.

Ona naj bi hranila tudi dišave, ki ozdravé slehernega človeka. Do teh zdravil so dale oblast tudi meni in imel sem jih, dokler nisem tebe ozdravil.

Da sem zvedel, kaj se godi po svetu, so mi dale golobico, katero pošiljam med svet, da pride

pome in me povede tja, kjer se mi obeta rešitev. Dalje si pa moram pomagati sam.

Golobica me je odvedla v vašo hišo, da sem odšel z Marinko tu sem, golobica je spravila tudi tebe semkaj.

Tudi ona je bila kaznovana, ker so jo dobile vile na tem mestu.

Oba sva bila torej grozovito obsojena. Dasi so dejale vile, da bova rešena oba, ko jim privedem deklico, se je vendar pozneje obrnilo drugače. Zakaj vile so nama obljubile rešitev, ne da bi bile vprašale svojo kraljico. Ko je pa zvedela ta o njih sklepu, se je raztogotila in zabičala vilam, naj ravnajo v bodoče drugače.

Trpljenje pa je zadelo le naju z golobico. Dejala je nama, da naju reši le ljubezen Marinkinega brata.

Ljubi deček! Sedaj te pa prosim, stori tako, kakor ti bom velel.

Prav sedaj je prilika ugodna. Vile so odražale in splavale daleč nad oblake.

Danes seveda ostane katera doma, ker so videle tebe tukaj, da te očarajo, če le možno, s svojimi biseri, dišavami in z neizmernimi zakladi, da pozabiš na vse, po čemer hrepeniš sedaj. In če se zgodi tako, tedaj smo izgubljeni vsi, le ti boš zabogatel, da ti ne bo jednakega bogatina na zemlji. Če ti je sestra draga bolj kot vsa bitja

na zemlji poleg roditeljev, in če smatraš to za najlepše, kar more gojiti ljubeče bratovsko srce, tedaj se ne daj premotiti.

Ko boš stopal skozi velike z največjim bogastvom opremljene sobe, tedaj se spomni svoje matere, kateri si ti največje bogastvo na zemlji, spominjaj se očeta, ki jokajo po tebi.

Najbolj pa misli na Marinko. Kaka sreča bo zavladata v vaši hiši, ko privedeš Marinko domov, ko stopita oba pred očeta in mater, ki toliko trpé sedaj zaradi vajine izgube.

In če rešiš Marinko, grem tudi jaz s teboj, da poprosim oproščenja tvoje roditelje, in golobica nam bo kazala pot proti presrečnemu domu, zakaj tudi uboga ptica bo rešena tedaj.

Pojdiva torej, a ne pozabi, kar sem ti naročil!

Do gradu te spremim, zakaj naprej ne smem. Zunaj pa počakam tebe in Marinke.“

In odšla sta počasi proti gradu. Zdenko je molčal. Hrepenenje, da bi kmalu videl Marinko in jo rešil, mu ni dalo, da bi govoril. Ta radost je bila prevelika. Večkrat je hotel vzklikniti:

„Marinka, Marinka! Zdenko, tvoj brat prihaja, da te reši!“ Toda beseda mu zastane.

Kmalu prideta do steklenega gradu, ki je stal na hribu sredi gozda. Mesec ga je čarobno obseval.

„Tu torej poglej grad, deček“, reče berač, „v katerem biva tvoja sestra!“



„Pojdi po stopnjicah, ki vedejo v prvo dvorano. Iz te prideš skozi odprta vrata v drugo in iz te pa zopet po stopnjicah v tretjo dvorano. Tam boš našel Marinko med cvetjem, med samimi zdravilnimi dišavami.“

„Toda še enkrat ti zabičim, ne zabi mojih besed! Nikar naj te ne premoti bogastvo!“

Zdenko odhiti po stopnicah in stopi v širno dvorano. Stene so bile bogato odičene z zlatom in srebrom. Strop je bil preprežen z bisernimi zavesami in tla so se svetila kot jasno zrcalo.

V dvorani ni bilo nikogar. Zdenko pa je obstal in občudoval to neizrečno lepoto, to ogromno bogastvo.

„O, tukaj bi hotel ostati vedno,“ vzklikne ves razočaran.

„Saj je vse tvoje, če ostaneš tukaj“, mu veli vila, ki je pravkar stopila za dečkom.

Vila je bila krasna in tako ljubezniva z dečkom, da se je ta kar nič ne ustraši.

Zdaj ga prime za roko ter ga vodi po dvorani.

„Poglej, kako neizmerno bogastvo se klanja tebi, če ostaneš tu. Tu bodeš gospodoval, kakor bodeš hotel. Ničesar ti ne bo nedostajalo, imel boš v obilici vsega. Mi vile te bomo čuvale in ti prepevale ter te kratkočasile.“

Nad dečkom zadoné glasovi tako mili, tako krasni in brenkanje na harfo spremlja to čudovito petje.

Omamljen posluša Zdenko.

„Kaj gledaš tako, deček?“ nagovori ga zopet vila. „Mar naj li še premišljaš, kaj naj storiš? Kaj pa hočeš še doseči na svetu? Ali ti ni dovolj, da si najbogatejši? Ne premišljaj dolgo, ampak reci mi, da hočeš ostati tukaj!“

Zdenko je bil ves omamljen in ni vedel, kaj naj poreče. Že je odprl usta ter hotel obljubiti vili, da ostane tukaj.

Kar se spomni beračevih besed. In v duhu vidi očeta in mater, kakor bi ga svarili, naj se ne dá premotiti.

„Premajhno je še tvoje bogastvo“, vzklikne deček odločno.

„Pojdi torej z mano v drugo dvorano, da ti pokažem še večji zaklad!“

V drugi dvorani je bilo še krasnejše. Tu je ležal sredi dvorane tako velik biser, da bi ga nihče ne mogel premakniti z mesta. Svetil se je tako, kakor bi solnce zajemalo ob njem jasne žarke. Ta kamen je bil več vreden kot vse bogastvo v prvi dvorani. In zopet se začuje petje, lepše, milejše nego prej.

„Ali še pomišljaš, dragi moj dečko“, vprašuje ga vila. „Kamen sam ima že toliko vrednost, kakor vse bogastvo na zemlji.“

„Ho —, hočem — ne, nikdar, to bogastvo je še vse premajhno“, zajeclja Zdenko. Vila bi ga bila že skoro pregovorila, a spomnil se je Marinke ter je odklonil vse ponudbe, vso srečo, ki bi mu jo bila naklonila vila.

„Moje srce hrepeni po večjem bogastvu, kakor je tvoje“, zavrne vili. „Jaz nosim v svojem srcu bogastvo, ki se imenuje ljubezen do sestre. S tem bogastvom hočem odkupiti Marinko in oditi ž njo od tod.“

„Pojdi torej, deček, in stopi kot rešitelj sestrin pred Marinko!“

In vstopita v tretjo dvorano, v dvorano cvetlic in čarobnega vonja zdravilnih dišav.

„Tu glej brata svojega, ki je prišel po-te“, deje vila Marinki, ki je vila vence.

„Jaz, kraljica vseh vil, te izpuščam danes iz službe, ker sem bila premagana.“

„O Marinka moja!“ — „O Zdenko preljubi!“ ihtela sta veselja in se srčno objela.

„Pridi berač in prileti golobica!“

Oba sta nemudoma pred njo.

„Tudi vidva idita danes, rešena sta.“

Zdaj pridejo v dvorane vse vile. Priplule so na belem oblaku in žalostno zapojó slovesno pesem, ker so morale ostati zopet same.

Zdani se.

Rešenci so zapustili grad. Berač je zopet ozdravel popolnoma in vesel je pustil palico v gradu.

Golobica je počasi letela nad njimi ter jim kazala pot.

Marinka in Zdenko pa se jokata radosti.

In kako vesel je tudi berač, da je bil zopet rešen. Še golobica se je veselila, da je zopet prosta, in je grulila.

Tako so potovali proti domu.

Proti večeru dospó do domačega vrta. Pod črešnjo sta sedela oče in mati ter molčé premišljala svojo nesrečo.

„Poglej, oče“, vzklikne mati, „ali ne gre tam naš Zdenko z beračem in z dekletom?“

Golobice niso mogli videti, ker je bilo že temno.

„Podoben mu je res“, odvrnejo oče in oba odhitita naproti.

„Oče, mati“, zakliče Zdenko, „ne žalujta več, prišel sem z Marinko domov. Rešena je!“

In ko pridejo skupaj, objeli so se, kakor da bi se ne mislili raziti nikdar več.

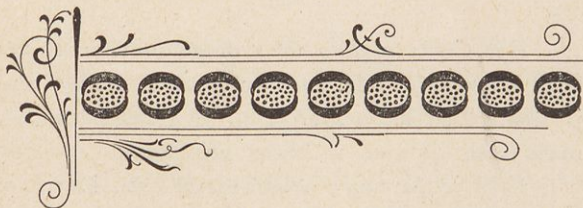
Ko pa pridejo v hišo, pade berač na kolena pred očeta in mater, jih prosi, naj mu oprosté, ter jim razloži, zakaj se je zgodilo tako. Golo-



bica pa mu je sedla na rame ter jih je tožno pogledovala, kakor bi hotela tudi ona prositi oproščenja.

Oče in mati sta bila dragih otrok tako vesela, da sta pozabila na vse, kar je odela že minulost, ter sta sprejela berača v svojo družino. Tudi golobica je ostala pri njih in Zdenko ji je naredil na vrtu golobinjak.





## Samo eno cvetko.

**C**iril, slaven lovec, je odšel s svojimi tovariši na lov. Ko pridejo na planine, se poizgubé in Ciril ostane sam. Že zjutraj so se domenili, da se snidejo zvečer pred planinsko kočó in odtod odidejo skupno domov.

Ko je imel Ciril v torbi že nekaj divjačine, zasledi divje koze.

Vsakdo pač vé, da je lov na te živali najtežavnejši, in smelo imenujemo lovca, ki je ustrelil že več divjih kozâ, najboljšega.

Dolgo je sledil Ciril skočne živali, a še mu ni prišla nobena pod strel. Šele proti večeru, ko so se zbrali lovci že pred kočó, je podrla Cirilova svinčenka plaho žival. Med Cirilom in tovariši pa je bila tolika daljava, da se ni čul strel do kočé.

Ker Cirila ni bilo takó dolgo in je mrak že legal na zemljo, odidejo lovci domov, meneč, da je sledil Ciril kako zverjad in je prišel blizu domače vasi, ter zato ni prišel več nazaj.

Ciril je pa naglo stopal proti koči. Lovci so bili že davno doma, ko je še hitel on po kamentiti poti proti hišici.

Dolga pot ga utruði, zató sede nekaj streljajev od koč v temnem smrečju na star parobek, ki je štrlel ob potu.

Ciril odloži svoj plen, dene puško na kolena ter si nasloni roke ob njo. Pes mu pa leže pred noge in ga pogleduje takó prijazno, kakor bi mu hotel čestitati k veliki sreči, da je ustrelil divjo kozo.

Kar nekaj zablestí v gostem smrečju Ciril opazuje ta svit nekaj časa in nepremično zré tja. Vedno bolj in bolj se žarí.

Hipno se pa zasveti takó, kot bi ležala ondi solnčna plošča, in svetloba se ne izpreminja več.

Cirila mika, da bi pogledal, kaj je.

Zato zaukaže psu, naj ostane miren. Ko pride bliže, tedaj stopa počasi z nekakim strahom in natančno opazuje žareči prostor. Hipoma zapazi šop modrikasto žarečega cvetja, ki se je blestelo med vlažnim mahom.

Zdaj se spomni Ciril, kakor mu je pripovedovala babica, kje in kako cvete zaklad. Prav taka je bila ta svetloba.

Že je ondi.

„Z Bogom, uboštvo“, misli si Ciril, „sedaj se pa prične drugo življenje. Samo en cvet, in denar mi ne poide nikdar!“

Ciril je slišal praviti stare, modre može, da zadostuje le en cvet; tega mora nositi človek vedno v žepu med denarjem in vsako jutro najde v njem tri cekine.

„Ej, toliko vas je, da vas še prešteti ne morem, zlate cvetke! Pač se ne bo poznalo, če jih odtrgam več, da zabogatim še bolj!“

In Ciril odtrga tri cvete in urno zbeži.

Pes je ležal še ob parobku. Ciril odhiti proti koči. Bil je truden in lačen, zato si zakuri, odere zajca in ga speče na ražnju.

Zvesti pes pa je legel poleg njega in zaspal. Ciril je pa spretno obračal zajca ter je vesel mislil na bodoče čase. Gledal je je, kako brezskrbno in prijetno bodeta živela s staro, obnemoglo materjo.

Bilo je že precej pozno, a ure udarci se iz vaškega zvonika niso čuli takó daleč.

„Sedaj mora biti kmalu polnoči“, reče na tihem in se ozré nehoté po koči. Potem pa zopet obrača zajca in misli na svoje bogastvo.

Kar mu ugasne ogenj. Hoče podpihati, a drva se nočejo vžgati.

Ciril prihaja čudno pri srcu in strah ga je bilo.



Pes se prebudí in se stiska k Cirilu in prislušava, kakor bi čutil kaj posebnega.

Pred kočo se začuje ropot. Ciril naščuje psa, da bi videl, kaj je. „Morda je kak lovec“, si misli.

Pes sicer nerad sluša gospodarja in steče na plano.

Ciril pa hoče iznova zakuriti, a ogenj mu pogasne zopet.

Zdaj potegne iz žepa žareče cvetke in lete jasno razsvetlé kočo.

V žepu pa mu zazvené cekini, ko se mu zamaje suknja. Vesel seže Ciril po zlatnikih.

Hipno pa se zablesti po koči in prikaže se krasna deklica, ki reče prestrašenemu lovcu: „Lakomnost vpije za tabo. Ne bi li imel dovolj ene cvetke? Znano ti je bilo, da sme vzeti presrečnik, ki pride do mesta, kjer cvete denar, le eno cvetko. Vedel si, da dobiš vsaki dan tri cekine. Odtrgal si tri cvete, vendar pa ti je dala zlatnike samo tista cvetica, katero si odtrgal prvo. Ta ti je bila namenjena in ta bi te bila tudi osrečevala v življenju.

Ker si pa segel po blagu, ki nisi imel pravice do njega, zató zgubi tudi tvoj cvet záte čudovito moč. In ker si bil takó pohlepen, pojdi s tem cvetjem za kazen v tretjo deželo in blôdi toliko časa po svetu, dokler ne izpolniš zapovedi.

In kjerkoli boš prenočeval, položi zvečer cvetke na mizo ter povej ljudem, ki te bodo vzeli pod krov, kako čudovito moč ima to bleščeče cvetje. Povej tudi, da sme vzeti vsakdo le eno cvetico, katero naj vzame o polnoči.

Če pa bode dotičnik lakomen, kakor si bil ti, ter si bode hotel prisvojiti vse tri cvetke, pojdi po svetu, dokler ne najdeš človeka, ki bo zadovoljen s svojo srečo.

Ko se ti to posreči, pridi z drugima cvetoma tja, kjer si jih utrgal, ter me pokliči ravno tedaj, ko zažari čudovito cvetje:

„Vila Žalostinka, pridi iz oblakov in vsadi te zlate cvetice! Meni pa prinesi lepše bogastvo, nego ga dajejo te cvetke!“

„Hodi srečno!“ Vila izgine v nočno tmino. Zlatniki se mu pa izpremené v oglje.

„O, zakaj sem utrgal nesrečnik še dve cvetki“, vzdihuje Ciril pri sebi. „Kako bi bil srečen! Toda kaj tožim, saj sem si sam kriv vsega. Domov ne smem več. Uboga mati, kaj bodo počeli brez mene? Ne, Bog jih ne bo zapustil. Oditi hočem takoj v tujo deželo, da zadostim svoji krivdi.“

Pustil je puško in vse v planinski koči. Zunaj je klical in klical psa, toda pes je bil zasledil divjačino in gonil po gori ter je prišel šele drugo jutro domov. Ciril pa je odšel.

Teden dni je že minulo. Ciril je bil že prišel iz domače dežele in je blodil po tujih, neznanih krajih.

Jasnega dne, ko so ravno poslednji solčni žarki obsevali lahne oblačke, pride do bogate hiše in poprosi prenočišča.

Hišni gospodar, bogat, ošaben mož, ga nezaupno pogleduje, ko mu pa lovec pové, da je prinesel k hiši bogastvo, ga vzame pod streho.

Postelje mu v najboljši sobi in ga odvede k počitku.

Zdaj pa mu veli Ciril:

„Na mizo ti položim tri cvetke! Vsak cvet pa ima čudovito moč, da vzrodi dan na dan po tri zlatnike.

Pridi o polnoči. Cvetke bodo svetile jasno. Vzemi eden cvet in ga spravi v žep. Bogastvo se ti bode množilo takó, da boš kmalu najbogatejši v okolici. Vzeti pa smeš le eno cvetko, dobro si to zapomni!“

Vse potihne. Spanje je objelo trudno družino. Le gospodar je bedel in čakal polnočne ure. Zatisnil ni niti za trenutek očesa. Ves čas je premišljal o svojem prihodnjem bogastvu.

V vaškem zvoniku bije polnoči. Gospodar odhiti v Cirilovo sobo. Skoro bi izgubil pogled, takó se je blestelo zlato cvetje.

Očaran pristopi k mizi in ves vznemirjen od same sreče, ogleduje čudovite cvetke. Premišlja in premišlja, potem pa stegne roko po vseh treh cvetkah.

„Imeti vas hočem vse tri, da bom imel še več!“

In urno hoče oditi. Tedaj se pa oglasi Ciril, ki je vse opazoval na skrivnem.

„Stoj, lakomni gospodar! Cvetke so izgubile záte moč, ker nisi storil, kakor sem ti ukazal. Položi jih nazaj, to cvetje ni záte!“

Gospodar se prestraši, lovec pa spravi cvetke in zapusti še po noči nesrečno hišo. Medpotoma se mu je večkrat pojavila misel na lakomnega gospodarja in premišljal je, kako grda strast je lakomnost.

„In jaz sem bil sam tak! Nikdar več ne grem k bogatinu. Čim več ima, več si hoče nagrabiti.“

Ciril je prenočeval poslej pri različnih ljudeh, a ni pokazal cvetk. Hotel se je prej do dobra prepričati, predno poskusi znova svojo srečo.

V priprosti hiši je prenočeval že dva večera. Natanko je opazoval, kake razmere so v hiši. Bogastva niso imeli ravno, a živeli so vendar dobro. Imeli so vsega, česar so potrebovali. Lepa sloga in edinost je bila v družini.



„Tukaj poskusim zopet“, si misli Ciril in pokliče gospodinjo. Gospodarja ni bilo več, umrl je bil že zdavnaj.

Pokaže ji torej cvetke ter ji pové, kaj naj stori. Žena je bila vsa srečna te novice in obljubi mu, da stori, kakor ji je velel.

Toda le eno cvetko, eno samo cvetko?“

Žena si je preračunila že vse naprej, kako bo gospodarila z denarjem.

Polnoči odbije. Gospodinja prihiti v lovčevo sobo in se ne more načuditi blestečemu sijaju, ob katerem se ji razdivi njena duša, ki je hrepnela po bogastvu.

Stopi torej bliže, da si še bolj ogleda to presrečno cvetje, ki ga je želela dobiti že nekdam, in zagleda se v cvetke ter ne premakne niti očesa. Zré mirno, kakor bi bila okamenela. Kar prime za dve cvetki in ju zré zadovoljno.

„O, cvetki, pač ne bo preveč, če vaju vzamem. Zadovoljna bi bila s tremi zlatniki, a ker se mi nudi prilika, posežem po več. Saj ostane itak še ena cvetka.“

„Tudi ti nisi vredna te sreče, lakomnica“, zakliče lovec, ki je na tajnem opazoval, kaj naredi žena. „Deni jih nazaj, záte nimajo več moči. Sreča se ti je nudila, a ti si jo zavrgla.“

In otožen spravi Ciril čudotvorno cvetje in odide v noč.

Že je bil ves obupan, da ne najde človeka, ki bi bil vreden teh cvetk.

Neprijetnega, deževnega dné je hodil Ciril ves dan in bil je že truden. Kar ugleda na samoti borno kočico. Da bi se nekoliko odpočil, stopi v ubožno hišo, dokler bi se vreme ne zvedrilo. Na siromašni postelji je ležala bolna, bleda žena in ob njej je jokalo mlado dekletce. Vse je kazalo, da je tu doma uboštvo in beda. Ciril že dolgo ni videl tako siromašnega stanovanja.

„Kaj, ko bi skusil tukaj svojo srečo“, si misli lovec, ko mu žena reče, naj sede k peči.

„Ker vidim, da mati težko govoré, povej mi ti, deklica, kaj vas je onesrečilo tako!“

Deklica, ki je imela k večjemu kakih najst let, ga žalostno pogleda ter odgovori:

„Rajni oče so bili v postelji več let in tudi mati so bolehalí vedno. Za zdravnika in za zdravila so morali prodati edino njivo, ki smo jo imeli. Naposled je prišlo takó daleč, da so nam poprodali živino in pohištvo.

Kmalu nató so oče umrli in za njimi so legli mati.“

Milo se ozré deklica na mater ter potem nadaljuje.

Šla sem koj po zdravnika k materi, da bi jim pomagal. Zdravnik reče, da bi mati lahko ozdraveli, a on ne bo hodil brez plačila sem.

A kaj naj storim sedaj, ko mi drugi nočejo pomagati? O, mati moja, kako naj vas ozdravim? Vse, vse bi storila, mati preljuba, samo da bi ozdraveli vi. Potem bova že imeli toliko, da se preživiva! Dovolj bi nama bilo vaše zdravje, zlata moja mati!“

Materi so se zablestele solze v očeh in zdrknile so po velem licu, ko jo je objela jokajoča hčerka.

„Ne žalujta, vse se izteče dobro, če me slušata. Še nocoj vaju rešim bede.“

In Ciril vzame cvetke ter jima pové, kar je povedal bogatinu in ženi. Deklica mu obljubi, da naredi takó, kakor ji je velel.

Mati je zadremala. Ciril je slonel ob peči, ker niso imeli nikake postelje zanj. Deklica pa je slonela ob materi in si je delala skromne načrte, če se zgodi, kar ji je obljubil tujec. Potem odpré okno, da bi slišala, kdaj bo polnoči. Zamišljena zré v temno, megleno noč, in se neizrecno veseli že naprej materinega ozdravljenja. Ker je pa prejšnjo noč prečula ob materini postelji, zaspi tudi ona.

Čas naglo beži. Približa se polnočna ura. Deklica se zbudi, kakor bi jo poklical kdo.

Cvetice so zablestele prekrasno na stari, polomljeni mizi, in deklica jih zamaknjena ogleduje. Ciril pa jo opazuje skrivno.

Končno vzame deklica eno rožico in reče :

Tri zlatnike mi hočeš dati vsaki dan, cvetka? O cvetlica, ne zahtevam toliko od tebe! Daj mi le toliko, kar bom potrebovala najnujneje, da ozdravim mater, in potem te dam nazaj onemu možu. Vem, da v bogastvu ni tiste sreče, ki jo pričakujejo drugi!“

„O“, vzklikne Ciril, „posrečilo se mi je vendar dobiti na svetu človeka, ki zahteva manj, kakor mu ponuja svet. Toliko nisem pričakoval od tebe, ljuba deklica. Bog ti daj mnogo blagoslova k sreči in če je vama ostaja preveč, delita jo z onimi, ki jo pogrešajo.

Cvetka pa ostane tvoja vedno! Z Bogom, deklica!“

In odšel je z ostalima cvetkama ves vesel proti kraju, kjer ju je utrgal.

Deklica je drugi dan že na vse zgodaj pokazala materi tri zlatnike in potem je zbežala po zdravnika.

Mati je po kratkem ozdravela in potem sta živeli skromno, a srečno ter sta pomagali ubožcem. Vsakikrat sta razdali skoro ves denar drugim v pomoč. —

Ciril pa je čakal ob določenem času na istem mestu, kjer je bil utrgal čarobno cvetje.

Čudotvorne cvetice zablesté.



Ciril pogleda proti oblakom in zakliče:

„Vila Žalostinka, pridi iz oblakov in vsadi ti cvetici tja, kjer sta bili poprej! Meni pa prinesi lepše bogastvo, kakor ga dajejo te cvetke!“

In v tem hipu pripluje vila na belem oblaku pred lovca.

„Izvršil si nalogo, Ciril!“

Tu imaš cvetico, ki je vredna več, kakor vsi zakladi sveta. Ponižna je pač njena bela podoba, a visok nje pomen.

Imenuje se zadovoljnost.

Kakor je rastla ona preprosta med tisočerimi in tisočerimi cveti bogatih barv in kazala vedno vedro lice svojim včasih mračnim tovarišicam, takó preprosto bodi tvoje življenje med ljudmi, katerim često kali bogastvo njih srečo.

Kadar bodeš hlepel po bogastvu, tedaj vzemi rožico, in njen zadovoljni pogled te bo izpremenil v zadovoljnega človeka. Videl boš, da ena sama cvetka, prava ponižna cvetka, more osrečiti človeka vse drugače nego cvetje, ki ni vzrastlo zanj.“

„Ná torej žlahtni cvet in pojdi zopet k materi, ki že težko čaka tvoje vrnitve!“

„Hvala ti stotera, vila Žalostinka! Ti si mi odprla oči, da sem zrl v temoto človeške sreče. Zató hočem biti, kakor si mi velela, in vem, da bom živel zadovoljno, srečno.“

Vila vzplava na oblaku v brezkončne višave, in čarna svetloba izgine raz cvetje.

Ciril se pa odpravi s cvetko domov. —

Zjutraj poišče svojo mater, ki je bila ves ta čas pri tujih ljudeh, ker si sama ni mogla pomagati. Udje so ji bili preslabi, odpovedali so ji že zdavnaj svojo službo.

Ubogi pes, ki je vedno cvilil in iskal izgubljenega gospodarja, je bil ves vesel, ko se je Ciril zopet vrnil.

Odslej sta gostovala sreča in zadovoljnost v Cirilovem srcu, in podarjeni cvet mu je bil najdražje blago na svetu. Saj je v njem našel vse.





## Na usodnih potih.

**E**milija, torej ne greš z mano?“

„Ne, teta, rajši ostanem doma! Saj veš, da ima veselica malo pomena záme.“

Teta odide.

Emilija ostane sama doma.

Nekaj časa pospravlja po sobi in potem vzame knjigo in čita iz nje.

Pozno v noč je že. — Emilija še vedno prebira drobno tiskane vrstice.

Tako najde med drugim zapisano :

„Kar ljubiš večno, je večno tudi tvoje!“

Emilija zaprè knjigo, jo položi na mizo, obrne svoj pogled v sliko, visečo nad zrcalom, in se zagleda v njo.

„Da, večno Te ljubim“, jame ihteti, „večno bodeš moj in jaz tvoja. Saj si mi obljubil večno zvestobo, če ostanem tudi jaz Tebi zvesta.

In kako naj bi te zapustila? Ti sam veš, da ne najdem bitja, ki bi me umelo tako, kakor me umeješ Ti, ki bi takó upoštevalo moje žrtve in mi dajalo zanje sladkega plačila, kakor mi je moreš dati Ti. V Tvojem naročju bi plakala od veselja moja duša, Ti Bog, Ti sveti Ženin moj!

In ko ugasne luč moje vere in mojega upanja, tedaj me vzemi k Sebi v kraj pomladi, kjer sije solnce večne ljubezni. Toda prej, ko se zgodi to, izpolni mi še jedno željo! — Reši mi očeta, da ga ne bodo preganjali kot tatú po ječah. Nikdar ga še nisem videla, a preveč sem že slišala o njem. Ti, moj vsemogočni Oče, Ti pomagaj zemskemu mojemu očetu. Usmili se mene in odpri mu oči v svit Tvojega življenja!

Žal, da nimam matere več. Samo ona bi še lahko prosila Tebe tako, kakor Te prosim jaz pomoči za svojega očeta. Skupaj bi klečali pred Tabo, Ti neskončno visoko, usmiljeno bitje in Te prosili za rešitev očetovo.

O, zakaj sem ostala brez nje, zakaj moram tožiti in jokati sama!

In če mi izpolniš željo, potem stopim rada v istem trenutku, ko se to zgodi, pred Tvojo pravično sodbo.“ —

V veži se začujejo koraki.

Emilija misli, da je prišla že teta domov. Kar se odpró vrata in v sobo stopi dokaj prileten,



strgan mož srednje velikosti. Dolgi, mršavi lasje so mu viseli izpod klobuka preko čela in zakrivali globoko vdrte oči suhega, zgubanega lica.

V desni roki je držal samokres, na levi strani pa mu je visel prazen rokav.

Emilija se moža smrtno prestraši.

Hoče ga vprašati, kaj želi, a jezik ji trepetaje zastaja.

Mož tudi ne čaka vprašanja, ampak pomeri s samokresom na Emilijo, veleč ji prav divje:

„Denar ali pa življenje!“

Pri tej priči pade Emilija na divan, ob katerem se ji je že prej stojé šibila njena vitka postava, glava se ji povesi črez zglavje, kakor bi ji ne bila prirasla k telesu, in v svoji nezavesti vzdihne, kakor bi sanjala:

„O Bog, samo očeta mi reši!“

Mož pristopi bliže in natančneje pogleda Emilijo. Njen glas mu je vzbujal zanimanje za njo.

Ta hip, ko ji od blizu pogleda v obraz, pade mu samokres na tla.

Život se mu jame tresti, obraz mu bleedi, in posili ga glasen jok.

„Oče sem tvoj, Emilija“, zavpije mož, „ne straši se me!“

In pade pred njo na kolena ter jo prime za roko.

Emilija pa ne sliši in ne vidi ničesar. Kakor mrtva leži na divanu. Le rahel dih, ki ji prihaja zdaj pa zdaj iz prsi, priča, da še živi.

Čez nekaj časa se vendar zavé, vzdigne glavo, in oče ji pomore, da se nasloni na mehko divanovo naslonjalo.

Oči so ji bile medle, in se sedaj odpirale, sedaj zopet zapirale.

Vse se ji je zdelo temno okrog nje.

Oče pa še vedno kleči ob njej, jo drži za roko ter joka in joka.

Ne more se pomiriti in zató zakliče zopet:

„Oče sem tvoj, Emilija, ne straši se me!“

Zdaj se šele vzdrami Emilija in začudeno pogleda na moža, ki kleči pred njo.

Prejšnji prizor, ko je stal mož grozovit sredi sobe in meril nánjo, ji vstaja v spomin. Strah se je poloti vnovič. A ko zapazi solze, ki se leskečejo možu pod čelom, ji nekoliko odleže, a boji se še vedno.

„Ne boj se me, Emilija! Poslušaj, govoriti hoče tvoj oče, tebi hočem povedati vse — vse!“

„Moj oče! O Bog, to ni možno! Vi niste moj oče! Moj oče ne bi s samokresom meril náme.“

To izrekši, mu odtegne roko in hoče vstati. A bila je še preslaba.

„Emilija, Emilija! Kakor resnično je Bog v nebesih, jaz sem tvoj oče! Smeš verjeti mojim

besedam. Bodi uverjena, da ne nameravam nič hudega. Samo poslušaj me, Emilija, draga moja Emilija, edino moje dete, ti, moja rešitev. Pošten hočem biti zopet, samo čuj, da izveš vse, zakaj je prišlo tako daleč. A če nočeš verjeti mojim besedam, da sem v resnici tvoj oče, poglej to sliko, edini spomin, ki ga imam še na tvojo mater. Taka sva bila tisti dan, ko sva šla k poroki. Primerjaj jo z ono pod zrcalom! Ali si nista popolnoma jednaki?

Poglej se v zrcalo, poglej na sliko! Ali nisi taka, kakršna je bila tvoja mati v teh letih? Na meni sevé najdeš malo podobnosti, če me primerjaš s sliko. O ta izprememba! Strah me je samega sebe.“

„Torej ste moj oče!“ zakliče Emilija in se oklene očeta okrog vrata.

Oba zajokata. — —

„Sam Bog Vas je privedel sem, ljubi oče“, nadaljuje Emilija. „Zahvaljen bodi tisočkrat, da vas je poslal k meni. Vi pa, dragi oče, poslušajte me in nikar ne zavrzite prošnje svoje hčere!“

„Ne, Emilija,“ ji poseže oče v besedo, „vse ti bom rad storil, kar bom le mogel, vendar dovoli, da izpovem prej jaz, kar sem ti hotel povedati že poprej.“

„Govorite torej, mili mi oče, hočem vas poslušati!“

„Žalostna povest, toda ne ustraši se je!“ izpregovori oče in oba sedeta na divan. „Čuj jo torej!“

Dolgo je že od tega, kar je umrl moj oče. Zapustil mi je veliko posestvo in domačo gostilno. A vse to je bilo tako zadolženo, da je bilo več dolga kakor vrednosti. Z vso vztrajnostjo sem se poprijel dela in trudil sem se noč in dan, da bi poplačal prej ko mogoče stare očetove dolgove. Toda zmagoval sem komaj obresti.

Minulo je nekaj let. V tem času sem se seznanil s tvojo materjo in jo vzel za ženo. Prinesla mi je poleg blagega, zvestega srca tudi lepo vsoto denarja. S tem sem moral izplačati sestro Marijano in tako sem zopet ostal brez pomoči. Sedaj sva bila torej dva, mati tvoja in jaz, ki sva si prizadevala rešiti zapuščeno imovino dolgov.

Toda pomagalo ni vse nič. Dolg se je množil bolj in bolj. Zmagovati nisva mogla niti obresti.

To nesrečo je občutila zlasti tvoja mati. Marsikatero noč je prečula in prejokala v svojem obupu. Radi tega je bolehal in se sušila kakor cvetica, ko ji poide živež.

Jaz pa nisem obupaval. Vedno sem pričakoval, da se po božji volji obrne drugače. A nosil sem zaman to upanje v svojem srcu.

Nekaj tednov po tvojem rojstvu umrè mati za pljučnico. Ž njo so pokopali tudi vse moje upe.



Posestvo je bilo razkosano in razprodano. Tisti dan me poseti sestra Marijana, tvoja teta, ki je kot vdova po nekem uradniku živela brez otrok nekje v mestu in uživala po možu lepo pokojnino. Njo poprosim, naj se me usmili in naj vzame tebe v svoje varstvo. Rada mi je storila to.

Edino, kar sem imel še, sta bili dve sliki moje poroke. Eno sem izročil njej ter jo prosil, naj jo spravi tebi za spomin, drugo sem obdržal sam ter jo imam, kakor vidiš, še vedno. Potem se razideva.

Ostavlil sem dom in sem odšel preko rodnih goric daleč, daleč v tuje kraje, da si poiščem srečnejših dni.

Bilo je ravno veliki teden, ko sem dospel na Francosko. Tam sem prebil prve velikonočne praznike kot tujec med ujci.

Po praznikih sem bil vzprejet v mestu Vienne kot nižji delavec v večji tvornici. Zaslužil sem ravno toliko, da nisem stradal. Rad bi bil prihranil kaj zate, a živil sem komaj sebe. In srčna boleost mi ni dala, da bi bil pisal domu; rajši sem bil v dvomu, ali živiš še ali te je že poklical Večni k Sebi.

Petnajst let zatem se dogodi nekaj strašnega.

Na velikonočno nedeljo, ko je praznoval ves svet veličastni praznik, naša tvornica ni praznovala. Dobili smo namreč ravno nekaj dnij poprej no-

vega brezverskega gospodarja. Ta nam zaukaže delati ta dan.

Slušati smo ga morali, sicer bi nas bil izpodil iz službe.

Popoldne raznese parna moč velikanski stroj, ubije dvanajst delavcev, enega uradnika, meni pa vzame levo roko. — —

Odpeljati so me morali v bólnico, kjer sem pretrpel grozne bolečine.

Ko čez dva meseca toliko okrevam, da zapustim bólnico, vrnem se k svojemu gospodarju ter ga poprosim, naj mi dá kaj podpore, da ne poginem lakote, ali pa mi preskrbi službo, ki bi bila primerna mojim močem. Lehko bi me bil vzela za paznika, ko bi bil le hotel.

A gospod mi dá nekaj malega ter me zapodi tako surovo, da se nisem upal več stopiti pred njega. Zato ostavim ta kraj.

Iskal sem službe povsod, toda kdo vzprejme takega človeka, ko je zdravih in čilih delavcev dovolj?

Kaj mi je bilo torej storiti? Vzel sem palico in sem prosjačil od hiše do hiše.

Kot takemu se mi je godilo neizrečeno hudo. Koliko dni je minulo včasih, da sem lačen prezebal v kakem skednju. Ljudje niso imeli srca zâme, osamelega trpina.

Vse to uboštvo me je gnalo v obup.

In tedaj sem storil prvi zločin, ko sem se vračal preko Švice in Koroškega v domovino.

Ukradel sem na potu neki grofici zlato zapestnico z briljanti. Hotel sem jo prodati v Cellovcu pri zlatarju.

Zlatar pa me ovadi sodišču, ki me obsodi na šest mesecev težke ječe.

Čez dva meseca ukradem čuvaju samokres in pobegnem iz ječe. Skrival sem se kot plaha zver po gozdih. Strah me je bilo celó svoje sence. Nikjer si nisem upal prositi miloščine, zakaj moj beg je bil razglašen že povsodi.

Otroke, ki so pohajali v šolo, sem na skrivnem prosil za košček kruha in potem sem zopet pobegnil od človeških bivališč ter skrivaj potoval proti domu.

Danes, ko se je jelo mračiti, sem dospel do te hiše. Ker stoji ravno zunaj mesta, sem se vsedel hiši nasproti pod kozolec in sem premišljal ondi svoje bedno stanje.

Kar ugledam za nekaj časa gospo — menda je bila moja sestra, a v temi je nisem spoznal, — ko je zaklenila vežna vrata ter odšla z deklo v mesto. —

Tedaj me je zgrabila misel, da si s silo prisvojim denarja.

A to grozovito dejanje je zabranila božja roka. Današnji sosrèt, draga moja Emilija, verjemi

mi, me vzdiga iz pogubnega prepada na pot poštenosti. Nikdar več ne bom ségnil po tujem blagu. Vstati hočem in prositi Boga, da me izvoli zopet za uda nebeške družine, v kateri bom stal in ostal večno. Ti pa, Emilija, oprosti svojemu očetu, ki te prosi skesan oproščenja. Ne misli nikdar na današnje moje nameravano zločinstvo, ampak misli le na očeta, ki je odslovil nesrečno življenje.

Ne govori z nikomur o moji izpovedi, sploh o najinem snidenju

Še nocojšnjo noč se izdam sodišču. Dolgo ne bom več trpel, zakaj čutim že, da se mi nagiba življenje k zatonu. Ko začuješ, da sem umrl, prosi Boga, da mi bode milosten sodnik

Tako je končana moja povest. Sedaj pa povej ti, Emilija, kar si hotela povedati poprej!“

Emilija se tesno oklene očeta in bridko zajoka ob njem in solze skesanega očeta ji padajo na mlada cvetoča lica.

„O ljubi oče moj“, zaihti Emilija, „obžalovala vas bom do groba in se veselila vašega izpreobrnjenja. — Nikdar vas ne bom pozabila. Pač bom pozabila vašo žalostno minulost, a vedno bodete stali pred menoj kot rešenik svoje duše in kot rešenik mojih srčnih ran.

O, koliko sem pretrpela od tistega časa, ko sem zvedela po časnikih to pretresljivo novico, ki ste mi jo bili povedali prej, o zaporu in o



begu. A vse to sem trpela sama. Teta ni hotela nič slišati o vas.

Kar sem vam prej hotela povedati, s tem ste me prehiteli, dragi moj oče. Hotela sem vas prositi, kakor še nikogar nisem prosila in ga ne bodem, da bi se izpreobrnili.

Toda tega sedaj več ni treba. Vi ste zopet to, kar ste bili nekdanj, ne, več ste, ker ste premagali samega sebe.

Vendar, dragi oče, ko prebijete ta usodni čas, vrnite se k meni. Prosila bom teto, da vas vzprejme v svojo hišo. Če bo ona vedela, da ste zapustili ono pot, zaradi katere vas ni hotela, vzela vas bo k sebi in živeli bomo srečno v tem domu.“

„To se ne bode nikdar zgodilo, drago moje dete“, odvrne oče. „Rekel sem ti že, da ne bom več dolgo. Predobro čutim to.“

„Ne, oče, vi še ne smete umreti. Hočem, da se vam še kdaj dobro godi pri Emiliji, vaši hčerki.“

„Bog daj tvoji besedi dejstvo!“ dé oče in vstane.

„Kam, dragi oče, ali me hočete že ostaviti? Ne, ne, oče, ostanite še pri meni, pri Emiliji, ki vas ne more pustiti. Mogoče se res vidiva poslednjič.“

„Na tem svetu, da, a vidiva se zopet tam gori, kjer naju ne loči nihče več. Pusti torej, Emilija, da grem in tem preje zadostim pravici!“ —

„Emilija, naj te objamem še enkrat, predno se ločiva. Saj se ne srečava nikdar več na tem svetu. Bog vé, kam me odvedejo od tod.“

In objameta se. Srce pa jima navdajajo čutila, da se godi to poslednjič.

„Z Bogom, Emilija!“

„Oče, dragi moj oče! Jaz idem z vami! V mali jetniški sobi naj vas ogreva velika ljubezen in sočuvstvovanje vaše hčere!“

„Ne, Emilija! Ostani, kjer si in spominjaj se me, kakor sem te prosil!“ In spravil je ženino sliko.

„Z Bogom, Emilija!“

„Oče!“

„Z Bogom, z Bogom — na veke!“

In odšel je v mesto ter se je izdal sodišču.

Ni bilo dolgo od tega, da je ob mrtvaškem odru očetovem jokala Emilija. — — —

Ko so ji zagrebli očeta, je hvaležna zapustila teto in se posvetila samskemu življenju. Vstopila je v samostan — v tihi, neskajleni dom.



NARODNA IN UNIVERZITETNA  
KNJIILNICA



00000481830

